

تعاون و کشاورزی، سال دوم، شماره ۷، پاییز ۱۳۹۲

تحلیل نقش سرمایه اجتماعی در عملکرد غیرمالي شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان

مریم علی زاده^۱، احمدرضا عمانی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۱۲/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۵/۲۰

چکیده

هدف از این تحقیق ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در وضعیت عملکرد غیرمالي تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان می‌باشد. این تحقیق از نوع کاربردی است که به روش علی - ارتباطی و به صورت میدانی انجام شده است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل ۳۲۷۳ نفر از اعضای تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان بود که بر اساس فرمول کوکران، تعداد نمونه ۲۰۳ نفر برآورد شد. داده‌ها و اطلاعات با استفاده از پرسش‌نامه جمع‌آوری شد و روایی محتوایی پرسش‌نامه با کسب نظر متخصصان و استادان و پس از اعمال اصلاحات لازم و آزمون مقدماتی و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ (۰/۷۹) تأیید شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS^{۱۹} استفاده شد. نتایج حاصل از محاسبه ضریب همبستگی اسپیرمن نشان داد که بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی شامل آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، کل سرمایه اجتماعی با عملکرد غیرمالي شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان در سطح ۹۹ درصد اطمینان رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که از بین متغیرهای مستقل، که در متغیر وابسته تحقیق یعنی عملکرد غیرمالي تأثیر معنی‌دار داشتند، ۳ متغیر مستقل مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و اعتماد اجتماعی مهم‌ترین متغیرهای مؤثر بر متغیر وابسته تحقیق بودند به طوری که ۵۸/۵ درصد از تغییرات این متغیر را تبیین کردند. در این میان، متغیر مستقل مشارکت اجتماعی در عملکرد غیرمالي شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی دارای بیشترین نقش بود.

واژه‌های کلیدی: سرمایه اجتماعی، عملکرد، تعاونی‌های تولیدی زراعی، استان خوزستان

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر

۲. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شوشتر (نویسنده مسئول)

مقدمه

تعاون، به عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد سرمایه‌ساز، جایگاه تعیین کننده‌ای در توسعه ملی کشور دارد. اقتصاد تعاونی سود سرمایه را به‌عنوان یک عامل اقتصادی غیرعادلانه حذف، کاهش و یا متعادل می‌کند و بدین ترتیب برای تولیدکننده، مصرف‌کننده و نهایتاً تمامی افراد جامعه، مطابق ارزش واقعی پول و کالا، ارائه و دریافت خدمات می‌نماید (حدادپور، ۱۳۹۱). مدل‌های رشد و توسعه به‌کار گرفته شده در سده گذشته و آینده، علی‌رغم دستاوردهای اقتصادی و فناوری، در سال‌های آینده جوابگو نخواهد بود و باید مدل‌های رشد و توسعه مبتنی بر مشارکت‌های مردمی و مردم‌سالاری مورد توجه و التزام عملی و اجرایی قرارگیرد تا دستاوردهای توسعه به نحو بهتری بین مردم، که هم هدف توسعه و هم عامل توسعه هستند، تقسیم گردد (مهاجرانی و عسگری، ۱۳۸۴). توسعه کشاورزی نیز مستلزم دستیابی به یک نظام تولید کارآمد است؛ به عبارتی، بدون ایجاد یک سازمان تولید بهینه، تحقق نرخ رشد مناسب در بخش کشاورزی با تنگنمایی روبه‌رو خواهد شد (شجری، ۱۳۸۲). موانع متعددی فراروی توسعه تعاونی‌های کشاورزی در رسیدن به اهدافشان وجود دارد که یکی از آنها ضعف سرمایه‌های اجتماعی تعاونی‌هاست. سرمایه اجتماعی در دهه اخیر به یکی از مباحث اساسی مورد توجه محافل دانشگاهی و پژوهشی تبدیل شده است. سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از هنجارها، ارزش‌های غیررسمی، قواعد عرفی و تعهدات اخلاقی است که رفتارهای متقابل افراد در چارچوب آن شکل می‌گیرد و موجب تسهیل روابط اجتماعی آنها می‌شود. سرمایه اجتماعی معمولاً به افزایش همکاری و مشارکت اجتماعی افراد می‌انجامد و به آنها کمک می‌کند تا از طریق سرمایه انسانی و سرمایه مادی و اقتصادی بتوانند در تعامل با هم به یک رشد پویا برسند (رحمانی و نجفی، ۱۳۹۰).

سرمایه اجتماعی اگر چه مفهومی نوین و نوپا در عرصه مطالعات اجتماعی است، اما این مفهوم ریشه در روابط اجتماعی نوع بشر دارد. امروزه این امر مسلم است که رسیدن به توسعه، جامعه مدنی، معیارهای جهان‌شمول و بستر مناسب برای زیست اجتماعی تنها با وجود سرمایه اجتماعی شکل می‌گیرد (اختر محقق، ۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی یک سرمایه مولد است و دستیابی

به هدف‌های معین راه، که در نبود آن دست‌یافتنی نخواهد بود، فراهم می‌کند (کلمن، ۱۳۷۷).

پیشینه تحقیق

لطیفیان (۱۳۸۵) در زمینه بررسی عملکرد شرکت‌های تعاونی کشاورزی استان خراسان اهداف زیر را دنبال کرد: ۱. تعیین نقش سطح عملکرد شرکت‌های تعاونی کشاورزی در سازماندهی تعاونی‌های کشاورزی، ۲. تعیین نقش سطح عملکرد شرکت‌های تعاونی کشاورزی در تأمین نیازمندی‌های کشاورزان عضو. نتایج این تحقیق نشان داد که عملکرد شرکت‌های تعاونی‌های کشاورزی بالاتر از حد متوسط و کمتر از حد موفق بوده است. کمبود سرمایه و اعتبارات لازم، عدم تأمین نیازها و خواسته‌های اعضا و عدم مشارکت اعضا در فعالیت‌ها و تعاملات با شرکت‌های تعاونی کشاورزی مهم‌ترین عوامل مؤثر در عدم موفقیت شرکت‌های تعاونی کشاورزی شناخته شدند.

ترابی و همکاران (۱۳۸۹) به بررسی میزان تأثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در عملکرد تعاونی‌های دام و طیور شهرستان مشهد پرداختند. اهداف اصلی این تحقیق بررسی تأثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی شامل آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی در عملکرد تعاونی‌های دام و طیور بوده است. نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد متغیرهای مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، آگاهی اجتماعی، سطح تحصیلات و سن پاسخگویان بر میزان عملکرد شرکت‌های تعاونی اثرگذارند. از این میان، متغیرهای مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی بیشترین تأثیر را در عملکرد شرکت‌های تعاونی داشته‌اند.

شعبانعلی فمی و همکاران (۱۳۸۷)، در تحلیل عوامل اقتصادی مؤثر بر عملکرد تعاونی‌های زنان در ایران، قدرت بازپرداخت وام، سرمایه در گردش، دارایی جاری، درآمد تعاونی و میزان بستانکاری را از مهم‌ترین متغیرهای اثرگذار بر موفقیت تعاونی‌ها معرفی کردند. سایر متغیرهای وارد شده به معادله نیز حاکی از نقش مدیریت مالی تعاونی‌ها به عنوان مهم‌ترین عامل در ارتقای

عملکرد آن‌ها بوده است. در این تحقیق از جمله متغیرهای مؤثر در عملکرد تعاونی‌ها می‌توان به متغیرهای اقتصادی میزان درآمد، میزان فروش، میزان سهام شرکت، تعداد اعضا، میزان آگاهی و میزان مشارکت اشاره کرد.

بار (Barr, 2000)، براساس نظریه رشد درونی، به بررسی تأثیر مشارکت شبکه‌ها و ارتباطات و تعاملات اجتماعی در عملکرد شرکت‌های کوچک و زودبازده کارآفرین (SMES) پرداخت. یافته‌های این تحقیق، مطابق با نظریه فوق، نشان داد که تعاملات اجتماعی باعث افزایش ظرفیت کسب اطلاعات و آگاهی‌های فنی و تجربی (آگاهی اجتماعی) در میان شرکت‌ها و همچنین موجب ارتقای مشارکت‌های اجتماعی در میان شرکت‌ها، از طریق ایجاد جو مناسب و اعتماد اجتماعی، می‌شوند. همچنین با تبادل مناسب اطلاعات میان شرکت‌ها عملکرد شرکت‌ها بهبود می‌یابد.

قاسمی و همکاران (۱۳۸۶) نیز در تحقیقی، که با هدف سنجش سرمایه اجتماعی در شهرستان‌های استان اصفهان و رتبه‌بندی آن‌ها انجام دادند، سرمایه اجتماعی را با استفاده از مؤلفه‌های اعتماد و قابلیت اعتماد، همیاری، همکاری، ظرفیت پذیرش تفاوت‌ها (مدارا)، احساس اثرگذاری و کارایی، ارزش زندگی، وساطت اجتماعی، حمایت اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی مورد سنجش قرار دادند.

ژنگ (Zhang, 2007) مطالعه‌ای در زمینه نقش انباشتگی سرمایه اجتماعی در کنترل تجاری و عملکرد شرکت‌های تجاری در برخی مناطق چین انجام داد. در این تحقیق سرمایه اجتماعی، از دیدگاهی جدید و در قالب دو مؤلفه، بررسی شد. انسجام و همبستگی سرمایه اجتماعی درونی افراد و انسجام و همبستگی برونی در افراد، رسانه‌های ارتباطی و منابع اطلاعاتی متفاوت اما با جهت‌گیری مشابه بر روی نقش کاربردی سرمایه اجتماعی در شرکت‌ها اثرگذارند. همچنین سرمایه‌های انسانی شرکت به طور مستقیم بر عملکرد شرکت‌ها اثرگذار نبوده است، بلکه در صورت بهره‌گیری از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی نقش آنها به طور مستقیم در عملکرد شرکت‌ها نمود پیدا خواهد کرد. همچنین فقر سرمایه اجتماعی موجود در اعضای شرکت‌ها تأثیری معکوس در عملکرد شرکت‌ها داشته است.

گروتورت و همکاران (Grootaert et al., 2005) از اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی برای سنجش سرمایه اجتماعی در جوامع مورد مطالعه خود استفاده کردند.

روش تحقیق

با توجه به ماهیت مسئله و مخاطبان تحقیق، می‌توان این تحقیق را در حیطه پژوهش‌های کمی قرار داد. این پژوهش از لحاظ هدف، در حوزه تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد. همچنین این تحقیق از لحاظ میزان و درجه کنترل نیز از نوع تحقیقات میدانی محسوب می‌گردد، چراکه کلیه متغیرهای مورد نظر را در وضعیت طبیعی بررسی کرده است و از لحاظ روش تحقیق، توصیفی - همبستگی و تحلیلی از نوع علی و ارتباطی می‌باشد. در این پژوهش استان خوزستان به عنوان منطقه مورد پژوهش انتخاب گردید. براساس اطلاعات موجود در دفتر اداره تعاون استان خوزستان و اطلاعات دریافتی از شرکت‌های تعاونی زراعی، اعضای این شرکت‌ها با جمعیت ۳۲۷۳ نفر (N=۳۲۷۳) به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شدند. با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه‌ها ۲۰۳ نفر (n=۲۰۳) تعیین شد. از روش تصادفی طبقه‌ای نیز جهت نمونه‌گیری استفاده شد.

در این پژوهش از پرسش‌نامه به عنوان ابزار اصلی جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد. پرسش‌نامه از سه بخش کلی تشکیل شده است. بخش اول شامل سؤال‌های تخصصی جهت سنجش سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن است. به این منظور از ۱۲ گویه جهت سنجش آگاهی اجتماعی، ۱۶ گویه جهت سنجش اعتماد اجتماعی، ۱۲ گویه جهت سنجش همبستگی اجتماعی، ۱۱ گویه جهت سنجش مشارکت اجتماعی (مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی) در قالب طیف لیکرت استفاده شد. بخش دوم شامل ۲ سؤال‌هایی جهت سنجش عملکرد غیرمالی و مؤلفه‌های آن در شرکت‌های تعاونی تولید زراعی است. به این منظور، از ۱۱ گویه جهت سنجش مشتری‌مداری، ۱۷ گویه جهت سنجش عضومداری، ۱۲ گویه جهت سنجش نگرش سیستمی، ۶ گویه جهت سنجش رضایتمندی (مؤلفه‌های عملکرد غیرمالی) در قالب طیف لیکرت استفاده شد. روایی پرسش‌نامه توسط صاحب‌نظران و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ (بالای ۰/۷۰) تأیید

شد. در تحقیق حاضر جهت بررسی و تبیین رابطه میان مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، به عنوان متغیرهای مستقل تحقیق، با عملکرد غیرمالی، به عنوان متغیر وابسته تحقیق، از ضریب همبستگی اسپیرمن و رگرسیون گام به گام استفاده شد.

نتایج و بحث

توزیع فراوانی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تعاونی‌های تولیدی زراعی

به منظور گروه‌بندی افراد از لحاظ میزان آگاهی اجتماعی، پاسخ‌ها از ۰ تا ۵ ارزش‌گذاری شد و با توجه به تعداد پرسش‌ها (۱۲ عدد)، طیف نمرات افراد بین ۰ تا ۶۰ قرار گرفت. پس از تقسیم نمرات افراد به عدد ۱۲، افراد به ترتیب زیر گروه‌بندی شدند:

افرادی که نمره آن‌ها بین ۰ تا ۱ بود از سطح آگاهی بسیار کم، بین ۱ تا ۲ از سطح آگاهی کم، بین ۲ تا ۳ از سطح آگاهی متوسط، بین ۳ تا ۴ از سطح آگاهی زیاد و بین ۴ تا ۵ از سطح آگاهی بسیار زیاد برخوردار بودند. بر اساس نتایج حاصل (جدول ۱)، سطح آگاهی اجتماعی در شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان در حد زیاد بوده است.

به منظور گروه‌بندی افراد از لحاظ میزان اعتماد اجتماعی نیز پاسخ‌ها از ۰ تا ۵ ارزش‌گذاری شد و با توجه به تعداد پرسش‌ها (۱۶ عدد)، طیف نمرات افراد بین ۰ تا ۸۰ قرار گرفت. پس از تقسیم نمرات افراد به عدد ۱۶، افراد به ترتیب زیر گروه‌بندی شدند:

افرادی که نمره آن‌ها بین ۰ تا ۱ بود از سطح اعتماد اجتماعی بسیار کم، بین ۱ تا ۲ از سطح اعتماد اجتماعی کم، بین ۲ تا ۳ از سطح اعتماد اجتماعی متوسط، بین ۳ تا ۴ از سطح اعتماد اجتماعی زیاد و بین ۴ تا ۵ از سطح اعتماد اجتماعی بسیار زیاد برخوردار بودند. بر اساس نتایج حاصل (جدول ۱)، سطح اعتماد اجتماعی در شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان در حد زیاد بوده است.

به منظور گروه‌بندی افراد از لحاظ میزان انسجام اجتماعی، مانند دو متغیر قبل، پاسخ‌ها از ۰ تا ۵ ارزش‌گذاری شد و با توجه به تعداد پرسش‌ها (۱۲ عدد)، طیف نمرات افراد بین ۰ تا ۶۰ قرار گرفت. پس از تقسیم نمرات افراد به عدد ۱۲، افراد به ترتیب زیر گروه‌بندی شدند:

افرادی که نمره آن‌ها بین ۰ تا ۱ بود از سطح انسجام اجتماعی بسیار کم، بین ۱ تا ۲ از سطح انسجام اجتماعی کم، بین ۲ تا ۳ از سطح انسجام اجتماعی متوسط، بین ۳ تا ۴ از سطح انسجام اجتماعی زیاد و بین ۴ تا ۵ از سطح انسجام اجتماعی بسیار زیاد برخوردار بودند. برپایه نتایج جدول ۱، سطح انسجام اجتماعی در تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان در حد زیاد بوده است.

و سرانجام به منظور گروه‌بندی افراد از لحاظ میزان مشارکت اجتماعی، پاسخ‌ها از ۰ تا ۵ ارزش‌گذاری شد و با توجه به تعداد پرسش‌ها (۱۱ عدد)، طیف نمرات افراد بین ۰ تا ۵۵ قرار گرفت. پس از تقسیم نمرات افراد به عدد ۱۱، افراد به ترتیب زیر گروه‌بندی شدند:

افرادی که نمره آن‌ها بین ۰ تا ۱ بود از سطح مشارکت اجتماعی بسیار کم، بین ۱ تا ۲ از سطح مشارکت اجتماعی کم، بین ۲ تا ۳ از سطح مشارکت اجتماعی متوسط، بین ۳ تا ۴ از سطح مشارکت اجتماعی زیاد و بین ۴ تا ۵ از سطح مشارکت اجتماعی بسیار زیاد برخوردار بودند. بر اساس نتایج جدول ۱، سطح مشارکت اجتماعی در تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان در حد زیاد بوده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

مؤلفه	سطح	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
آگاهی اجتماعی	بسیار کم	۱	۰/۵	۰/۵
	کم	۴	۲	۲/۵
	متوسط	۳۹	۱۹/۲	۲۱/۷
	زیاد	۱۴۵	۷۱/۴	۹۳/۱
	بسیار زیاد	۱۴	۶/۹	۱۰۰
اعتماد اجتماعی	بسیار کم	۰	۰	۰
	کم	۲	۱	۱
	متوسط	۳۸	۱۸/۷	۱۹/۷
	زیاد	۱۲۱	۵۹/۶	۷۹/۳
	بسیار زیاد	۴۲	۲۰/۷	۱۰۰
انسجام اجتماعی	بسیار کم	۱	۰/۵	۰/۵
	کم	۴	۲	۲/۵
	متوسط	۳۹	۱۹/۲	۲۱/۷
	زیاد	۱۴۵	۷۱/۴	۹۳/۱
	بسیار زیاد	۱۴	۶/۹	۱۰۰
مشارکت اجتماعی	بسیار کم	۰	۰	۰
	کم	۲	۱	۱
	متوسط	۳۸	۱۸/۷	۱۹/۷
	زیاد	۱۲۱	۵۹/۶	۷۹/۳
	بسیار زیاد	۴۲	۲۰/۷	۱۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

توزیع فراوانی مؤلفه‌های عملکرد غیرمالی در تعاونی‌های تولیدی زراعی

به منظور سنجش میزان عملکرد غیرمالی شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان، ۴ مؤلفه مطرح گردید و در ازای هر کدام از مؤلفه‌های طرح شده تعدادی گویه مطرح شد. درخصوص مشتری مداری ۱۱ گویه، رضایتمندی اعضا ۵ گویه، عضومداری ۱۷ گویه و نگرش سیستمی ۱۲ گویه مطرح گردید. از پاسخگویان خواسته شد درمورد هر گویه پاسخ‌های خود را در قالب طیف شش گزینه‌ای لیکرت (هیچ، بسیار کم، کم، متوسط، زیاد، بسیار زیاد) بیان نمایند که در ادامه، نتایج ارائه شده است.

۱. مشتری مداری

به منظور سنجش مشتری مداری ۱۱ گویه مطرح گردید و از اعضا خواسته شد تا پاسخ خود را در قالب طیف شش گزینه‌ای (هیچ، بسیار کم، کم، متوسط، زیاد، بسیار زیاد) بیان نمایند. بر این اساس، دیدگاه اعضا در مورد میزان مشتری مداری شرکت‌های تعاونی ارزیابی شد که نتایج در جدول ۲ ملاحظه می‌شود؛ برای مثال، در خصوص پرسش هشتم (اولویت ۸) با عنوان «میزان شناخت مشتری‌های محصولات زراعی از تعاونی شما» بیشترین فراوانی مربوط به گزینه متوسط با ۴۹/۸ درصد و فراوانی ۱۰۱ نفر می‌باشد و کمترین فراوانی مربوط به گزینه هیچ با ۱/۵ درصد و فراوانی ۳ نفر است. در مورد این پرسش همچنین ۳ درصد پاسخگویان با فراوانی ۶ گزینه بسیار کم، ۳/۴ درصد با فراوانی ۷ گزینه کم، ۳۷/۴ درصد با فراوانی ۷۶ گزینه زیاد و ۴/۹ درصد با فراوانی ۱۰ گزینه بسیار زیاد را انتخاب کردند. به منظور گروه‌بندی شرکت‌ها از لحاظ میزان مشتری مداری، پاسخ‌ها از ۰ تا ۵ ارزش‌گذاری شد و با توجه به تعداد پرسش‌ها (۱۱ عدد)، طیف نمرات افراد بین ۰ تا ۵۵ قرار گرفت. پس از تقسیم نمرات افراد به عدد ۱۱، شرکت‌ها به ترتیب زیر گروه‌بندی شدند:

شرکت‌هایی که نمره آن‌ها بین ۰ تا ۱ بود از سطح مشتری مداری بسیار کم، بین ۱ تا ۲ از سطح مشتری مداری کم، بین ۲ تا ۳ از سطح مشتری مداری متوسط، بین ۳ تا ۴ از سطح مشتری مداری زیاد و بین ۴ تا ۵ از سطح مشتری مداری بسیار زیاد برخوردار بودند. بر اساس نتایج

حاصل (جدول ۳)، سطح مشتری‌مداری در شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان در حد زیاد بوده است.

جدول ۲. نتایج سنجش مشتری‌مداری تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

ردیف	گویه‌ها	هیچ		بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد		میانگین	انحراف معیار	ضریب پراکنندگی
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی			
۱	گویه ۱	۲	۱	۱	۱	۵	۲/۵	۱۳۴	۶۶	۵۸	۲۸/۶	۳	۱/۵	۳/۲۵	۰/۶۴	۰/۱۹۶
۲	گویه ۲	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۱۲	۵/۹	۱۱۸	۵۸/۱	۶۶	۳۲/۵	۵	۲/۵	۳/۲۹	۰/۶۸	۰/۲۰۶
۳	گویه ۳	۲	۱	۱	۰/۵	۷	۳/۴	۱۰۲	۵۰/۲	۷۸	۳۸/۴	۱۳	۶/۴	۳/۴۳	۰/۷۷	۰/۲۲۴
۴	گویه ۴	۱	۰/۵	۳	۱/۵	۱۴	۶/۹	۱۰۰	۴۹/۳	۷۸	۳۸/۳	۷	۳/۴	۳/۳۳	۰/۷۶	۰/۲۲۸
۵	گویه ۵	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۱۶	۷/۹	۱۰۵	۵۱/۷	۶۸	۳۳/۵	۱۲	۵/۹	۳/۳۴	۰/۷۷	۰/۲۳۰
۶	گویه ۶	۰	۰	۳	۱/۵	۲۴	۱۱/۸	۹۷	۴۷/۸	۷۳	۳۵/۸	۶	۲/۹	۳/۲۷	۰/۷۶	۰/۲۲۲
۷	گویه ۷	۲	۱	۱	۰/۵	۲۱	۱۰/۳	۹۶	۴۷/۳	۷۹	۳۸/۹	۴	۲	۳/۲۸	۰/۷۷	۰/۲۳۴
۸	گویه ۸	۳	۱/۵	۶	۳	۷	۳/۴	۱۰۱	۴۹/۸	۷۶	۳۷/۴	۱۰	۴/۹	۳/۳۳	۰/۸۶	۰/۲۵۸
۹	گویه ۹	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۴۵	۲۲/۲	۷۴	۳۶/۵	۷۱	۳۵	۱۱	۵/۴	۳/۲۱	۰/۹۰	۰/۲۸۰
۱۰	گویه ۱۰	۱	۰/۵	۸	۳/۹	۳۳	۱۶/۳	۶۸	۳۳/۵	۸۷	۴۲/۹	۶	۳	۳/۲۳	۰/۹۲	۰/۲۸۴
۱۱	گویه ۱۱	۱	۰/۵	۱۱	۵/۴	۲۱	۱۰/۳	۹۰	۴۴/۳	۶۱	۳۰	۱۹	۹/۴	۳/۲۶	۰/۹۸	۰/۳۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

*مقیاس: گزینۀ هیچ=۰، گزینۀ بسیار کم=۱، گزینۀ کم=۲، گزینۀ متوسط=۳، گزینۀ زیاد=۴، گزینۀ بسیار زیاد=۵

توضیحات: گویه ۱: میزان شناخت تعاونی از سلیقه‌های مشتری، گویه ۲: میزان رضایت مشتریان از کیفیت محصولات، گویه ۳: میزان رضایت مشتریان از قیمت محصولات تولیدی تعاونی، گویه ۴: مشخص بودن کانال‌های ارتباطی تعاونی با مشتری، گویه ۵: میزان شناخت تعاونی از نیازهای اصلی مشتریان محصولات زراعی، گویه ۶: میزان دسترسی تعاونی به کانال‌های بازاریابی، گویه ۷: جویا شدن نظر مشتریان در مورد محصولات تولیدی تعاونی، گویه ۸: میزان شناخت مشتری‌های محصولات زراعی از تعاونی شما، گویه ۹: میزان مطابقت کشت محصول زراعی با نیاز بازار، گویه ۱۰: میزان شناخت از محصولات سایر تعاونی‌ها، گویه ۱۱: میزان اهمیت تعاونی به بازاریابی محصولات زراعی تولیدی

جدول ۳. توزیع فراوانی مشتری‌مداری تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

سطح مشتری‌مداری	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
بسیار کم	۱	۰/۵	۰/۵
کم	۳	۱/۵	۲
متوسط	۴۲	۲۰/۷	۲۲/۷
زیاد	۱۴۵	۷۱/۴	۹۴/۱
بسیار زیاد	۱۲	۵/۹	۱۰۰
جمع	۲۰۳	۱۰۰	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۲. رضایتمندی اعضا

به منظور سنجش رضایتمندی اعضا ۵ گویه مطرح گردید و از اعضا خواسته شد تا پاسخ خود را در قالب طیف شش گزینه‌ای (هیچ، بسیار کم، کم، متوسط، زیاد، بسیار زیاد) بیان نمایند. براین اساس، دیدگاه اعضا در مورد میزان رضایتمندی آن‌ها از شرکت‌های تعاونی ارزیابی شد که نتایج در جدول ۴ ملاحظه می‌شود؛ برای مثال، در خصوص پرسش دوم با عنوان «به چه میزان از خدمات ارائه شده شرکت رضایت دارید؟» بیشترین فراوانی مربوط به گزینه متوسط با ۴۹/۳ درصد و فراوانی ۱۰۰ نفر می‌باشد و کمترین فراوانی مربوط به گزینه هیچ با ۰/۵ درصد و فراوانی ۱ نفر است. در مورد این پرسش همچنین ۷/۹ درصد پاسخگویان با فراوانی ۱۶ گزینه بسیار کم، ۲۲/۷ درصد با فراوانی ۴۶ گزینه کم، ۱۷/۷ درصد با فراوانی ۳۶ گزینه زیاد و ۲ درصد با فراوانی ۴ گزینه بسیار زیاد را انتخاب کردند. به منظور گروه‌بندی افراد از لحاظ میزان رضایتمندی، پاسخ‌ها از ۰ تا ۵ ارزش‌گذاری شد و با توجه به تعداد پرسش‌ها (۵ عدد)، طیف نمرات افراد بین ۰ تا ۲۵ قرار گرفت. پس از تقسیم نمرات افراد به عدد ۵، افراد به ترتیب زیر گروه‌بندی شدند:

افرادی که نمره آن‌ها بین ۰ تا ۱ بود از سطح رضایتمندی بسیار کم، بین ۱ تا ۲ از سطح رضایتمندی کم، بین ۲ تا ۳ از سطح رضایتمندی متوسط، بین ۳ تا ۴ از سطح رضایتمندی زیاد و بین ۴ تا ۵ از سطح رضایتمندی بسیار زیاد برخوردار بودند. بر اساس نتایج حاصل (جدول ۵)،

سطح رضایتمندی اعضا از شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان در حد زیاد بوده است.

جدول ۴. نتایج سنجش رضایتمندی اعضای تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

اولویت	گویه‌ها	هیچ					بسیار کم					کم	متوسط		زیاد		بسیار زیاد		انحراف معیار	ضریب پراکنندگی
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۱	گویه ۱	۰	۰	۳	۱/۵	۱۲	۵/۹	۷۶	۳۸/۴	۱۰۰	۴۹/۳	۱۰	۴/۹	۳/۵۰	۰/۷۴	۰/۲۱۱				
۲	گویه ۲	۱	۰/۵	۱۶	۷/۹	۴۶	۲۲/۷	۱۰۰	۴۹/۳	۳۶	۱۷/۷	۴	۲	۲/۸۱	۰/۳۲۰					
۳	گویه ۳	۱	۰/۵	۲	۱	۱۵	۷/۴	۱۰۴	۵۱/۲	۶۸	۳۳/۵	۱۳	۶/۴	۳/۳۵	۰/۲۳۵					
۴	گویه ۴	۰	۰	۶	۳	۱۵	۷/۴	۸۲	۴۰/۴	۹۱	۴۴/۸	۹	۴/۴	۳/۴۰	۰/۲۳۸					
۵	گویه ۵	۰	۰	۶	۳	۱۷	۸/۴	۷۳	۳۶	۸۸	۴۳/۳	۱۹	۹/۴	۳/۴۷	۰/۲۵۳					

مأخذ: یافته‌های تحقیق

توضیحات: گویه ۱: به چه میزان از قوانین و مقررات شرکت تعاونی رضایت دارید؟، گویه ۲: به چه میزان از خدمات ارائه شده شرکت رضایت دارید؟، گویه ۳: به چه میزان از برنامه‌های اجرا شده شرکت تعاونی رضایت دارید؟، گویه ۴: به چه میزان از نحوه همکاری سایر اعضا در امور تعاونی رضایت دارید؟، گویه ۵: به چه میزان از عملکرد هیئت مدیره رضایت دارید؟

جدول ۵. توزیع فراوانی رضایتمندی اعضای تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

سطح رضایتمندی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
بسیار کم	۲	۱	۱
کم	۳	۱/۵	۲/۵
متوسط	۵۷	۲۸/۱	۳۰/۵
زیاد	۱۲۶	۶۲/۱	۹۲/۶
بسیار زیاد	۱۵	۷/۴	۱۰۰
جمع	۲۰۳	۱۰۰	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۳. عضومداری

به منظور سنجش عضومداری ۱۷ گویه مطرح گردید و از اعضا خواسته شد تا پاسخ خود را در قالب طیف شش گزینه‌ای (هیچ، بسیار کم، کم، متوسط، زیاد، بسیار زیاد) بیان کنند. بر این اساس، دیدگاه اعضا در مورد میزان عضومداری شرکت‌های تعاونی ارزیابی شد که نتایج در جدول ۶ ملاحظه می‌شود؛ برای مثال، در خصوص پرسش هفدهم با عنوان «تأمین اعتبارات و وام‌های مورد نیاز اعضا» بیشترین فراوانی مربوط به گزینه متوسط با $44/3$ درصد و فراوانی ۹۰ نفر می‌باشد و کمترین فراوانی مربوط به گزینه بسیار زیاد با ۳ درصد و فراوانی ۶ نفر است. در مورد این پرسش همچنین $10/3$ درصد پاسخگویان با فراوانی ۲۱ گزینه هیچ، $10/3$ درصد پاسخگویان با فراوانی ۲۱ گزینه بسیار کم، $14/8$ درصد با فراوانی ۳۰ نفر گزینه کم و $16/7$ درصد با فراوانی ۳۴ گزینه زیاد را انتخاب کردند. به منظور گروه‌بندی میزان عضومداری شرکت‌های تعاونی، پاسخ‌ها از ۰ تا ۵ ارزش‌گذاری شد و با توجه به تعداد پرسش‌ها (۱۷ عدد)، طیف نمرات افراد بین ۰ تا ۸۵ قرار گرفت. پس از تقسیم نمرات افراد به عدد ۱۷، شرکت‌ها به ترتیب زیر گروه‌بندی شدند:

شرکت‌هایی که نمره آن‌ها بین ۰ تا ۱ بود از سطح عضومداری بسیار کم، بین ۱ تا ۲ از سطح عضومداری کم، بین ۲ تا ۳ از سطح عضومداری متوسط، بین ۳ تا ۴ از سطح عضومداری زیاد و بین ۴ تا ۵ از سطح عضومداری بسیار زیاد برخوردار بودند. بر اساس نتایج (جدول ۷)، سطح عضومداری شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان در حد زیاد بوده است.

جدول ۶. نتایج سنجش عضومداری تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

ردیف	گروه‌ها	هیچ		بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد		میانگین	میانگین	میانگین
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد			
۱	گوبه‌ها	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۱۱	۵/۴	۸۵	۴۱/۹	۹۶	۴۷/۳	۹	۴/۴	۳/۴۸	۰/۷۳	۰/۲۰۹
۲	گوبه ۲	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۱۴	۶/۹	۱۰۷	۵۲/۷	۶۷	۳۳	۱۳	۶/۴	۳/۳۶	۳/۳۶	۰/۲۲۶
۳	گوبه ۳	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۱۹	۹/۴	۱۰۰	۴۹/۳	۷۲	۳۵/۵	۱۰	۴/۹	۳/۳۳	۳/۳۳	۰/۲۳۱
۴	گوبه ۴	۰	۰	۰	۰	۱۷	۸/۴	۷۵	۳۶/۹	۹۲	۴۵/۳	۱۶	۷/۹	۳/۴۹	۳/۴۹	۰/۲۳۲
۵	گوبه ۵	۰	۰	۵	۲/۵	۱۳	۶/۴	۱۰۲	۵۰/۲	۷۰	۳۴/۵	۱۳	۶/۴	۳/۳۵	۳/۳۵	۰/۲۳۵
۶	گوبه ۶	۱	۰/۵	۲	۱	۱۱	۵/۴	۸۲	۴۰/۴	۸۱	۳۹/۹	۲۶	۱۲/۸	۳/۵۶	۳/۵۶	۰/۲۳۸
۷	گوبه ۷	۰	۰	۳	۱/۵	۳۰	۱۴/۸	۸۹	۴۳/۸	۷۳	۳۶	۸	۳/۹	۳/۲۶	۳/۲۶	۰/۲۴۸
۸	گوبه ۸	۲	۱	۵	۲/۵	۱۵	۷/۴	۸۱	۳۹/۹	۸۵	۴۱/۹	۱۵	۷/۴	۳/۴۱	۳/۴۱	۰/۲۶۰
۹	گوبه ۹	۱	۰/۵	۳	۱/۵	۲۲	۱۰/۸	۶۵	۳۲	۸۶	۴۲/۴	۲۶	۱۲/۸	۳/۵۲	۳/۵۲	۰/۲۶۴
۱۰	گوبه ۱۰	۲	۱	۷	۳/۴	۱۷	۸/۴	۹۰	۴۴/۳	۷۵	۳۶/۹	۱۲	۵/۹	۳/۳۰	۳/۳۰	۰/۲۷۲
۱۱	گوبه ۱۱	۱	۰/۵	۸	۳/۹	۲۹	۱۴/۳	۸۳	۴۰/۹	۷۱	۳۵	۱۱	۵/۴	۳/۲۲	۳/۲۲	۰/۲۸۸
۱۲	گوبه ۱۲	۱	۰/۵	۹	۴/۴	۳۵	۱۷/۲	۸۹	۴۳/۸	۶۳	۳۱	۶	۳	۳/۰۹	۳/۰۹	۰/۲۹۱
۱۳	گوبه ۱۳	۱	۰/۵	۱۳	۶/۴	۳۵	۱۷/۲	۹۲	۴۵/۳	۵۷	۲۸/۱	۵	۲/۵	۳/۰۱	۳/۰۱	۰/۳۰۵
۱۴	گوبه ۱۴	۶	۳	۶	۳	۳۵	۱۷/۲	۸۷	۴۲/۹	۵۹	۲۹/۱	۱۰	۴/۹	۳/۰۶	۳/۰۶	۰/۳۳۳
۱۵	گوبه ۱۵	۴	۲	۱۶	۷/۹	۳۳	۱۶/۳	۶۳	۳۱	۸۰	۳۹/۴	۷	۳/۴	۳/۰۸	۱/۰۸	۰/۳۵۰
۱۶	گوبه ۱۶	۸	۳/۹	۸	۳/۹	۲۵	۱۳/۳	۹۱	۴۴/۸	۵۴	۲۶/۶	۱۷	۸/۴	۳/۱۱	۳/۱۱	۰/۳۵۳
۱۷	گوبه ۱۷	۲۱	۱۰/۳	۲۱	۱۰/۳	۳۰	۱۴/۸	۹۰	۴۴/۳	۳۴	۱۶/۷	۶	۳	۲/۷۰	۲/۴۸	۰/۹۱۸

مأخذ: یافته‌های تحقیق

توضیحات: گوبه ۱: آگاهی و اطلاع‌رسانی بموقع و مورد نیاز اعضا، گوبه ۲: رعایت قوانین و مقررات از سوی مسئولان تعاونی، گوبه ۳: افزایش دادن سطح درآمد اعضا، گوبه ۴: ارائه مشاوره و راهنمایی به اعضا در رفع مشکلات خود، گوبه ۵: رضایت از عملکرد اعضای شرکت تعاونی، گوبه ۶: ایجاد همدلی و همکاری بین اعضا، گوبه ۷: اهمیت قائل شدن برای نوآوری‌ها و خلاقیت‌های اعضا، گوبه ۸: میزان اجرای مصوبات مجمع عمومی شرکت تعاونی، گوبه ۹: استفاده از نیروهای تخصصی در انجام امور تعاونی، گوبه ۱۰: اندازه‌گیری از حمایت اداره کل تعاون و وزارت تعاون و ... در امور شرکت، گوبه ۱۱: تهیه و تأمین مواد اولیه و امکانات مورد نیاز برای انجام امور تعاونی، گوبه ۱۲: ارتباط مؤثر با سایر شرکت‌های تعاونی و اتحادیه‌ها، گوبه ۱۳: رسیدگی به امور رفاهی و خدماتی اعضا، گوبه ۱۴: دسترسی به فناوری‌های جدید علمی و صنعتی، گوبه ۱۵: ایجاد تسهیلات زیربنایی مورد نیاز اعضا (انبار و غیره)، گوبه ۱۶: بهره‌گیری مناسب از امکانات و تسهیلات صندوق تعاون، گوبه ۱۷: تأمین اعتبارات و وام‌های مورد نیاز اعضا

جدول ۷. سنجش توزیع فراوانی عضومداری تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

سطح عضومداری	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
بسیار کم	۲	۱	۱
کم	۰	۰	۰
متوسط	۵۴	۲۶/۶	۲۷/۶
زیاد	۱۳۷	۶۷/۵	۹۵/۱
بسیار زیاد	۱۰	۴/۹	۱۰۰
جمع	۲۰۳	۱۰۰	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۴. نگرش سیستمی

به منظور سنجش نگرش سیستمی ۱۲ گویه مطرح گردید و از اعضا خواسته شد تا پاسخ خود را در قالب طیف شش گزینه‌ای (هیچ، بسیار کم، کم، متوسط، زیاد، بسیار زیاد) بیان نمایند. براین اساس، دیدگاه اعضا در مورد میزان نگرش سیستمی شرکت‌های تعاونی ارزیابی شد که نتایج در جدول ۸ ملاحظه می‌شود؛ برای مثال، در خصوص سؤال دهم با عنوان «آیا در تعاونی، کل فرایند تولید به عنوان یک اصل مهم مورد توجه قرار می‌گیرد؟» بیشترین فراوانی مربوط به گزینه متوسط با ۴۳/۳ درصد و فراوانی ۹۸ نفر می‌باشد و کمترین فراوانی مربوط به گزینه هیچ است. در مورد این سؤال ۳/۹ درصد پاسخگویان با فراوانی ۸ گزینه بسیار کم، ۸/۹ درصد با فراوانی ۱۸ گزینه کم، ۲۳/۶ درصد با فراوانی ۴۸ گزینه زیاد و ۱۴/۸ درصد با فراوانی ۳۰ گزینه بسیار زیاد را انتخاب کردند. به منظور گروه‌بندی شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی از لحاظ میزان نگرش سیستمی، پاسخ‌ها از ۰ تا ۵ ارزش‌گذاری شد و با توجه به تعداد پرسش‌ها (۱۲ عدد)، طیف نمرات افراد بین ۰ تا ۶۰ قرار گرفت. پس از تقسیم نمرات افراد به عدد ۱۲، شرکت‌ها به ترتیب زیر گروه‌بندی شدند:

شرکت‌هایی که نمره آن‌ها بین ۰ تا ۱ بود از سطح نگرش سیستمی بسیار کم، بین ۱ تا ۲ از سطح نگرش سیستمی کم، بین ۲ تا ۳ از سطح نگرش سیستمی متوسط، بین ۳ تا ۴ از سطح

نگرش سیستمی زیاد و بین ۴ تا ۵ از سطح نگرش سیستمی بسیار زیاد برخوردار بودند. بر اساس نتایج حاصل (جدول ۹)، سطح نگرش سیستمی شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان در حد زیاد بوده است.

جدول ۸. نتایج سنجش نگرش سیستمی تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

ردیف	نام تعاونی	بسیار کم		کم		متوسط		زیاد		بسیار زیاد		ردیف	نام تعاونی	
		۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰			
۱	گویی ۱	۰/۵	۱	۰/۵	۱۲	۵/۹	۸۷	۴۲/۹	۸۷	۴۲/۹	۱۵	۷/۴	۳/۴۹	۰/۲۲۰
۲	گویی ۲	۰/۵	۱	۰	۰	۹/۴	۷۳	۳۶	۹۳	۴۵/۸	۱۷	۸/۴	۳/۵۱	۰/۲۳۰
۳	گویی ۳	۰/۵	۱	۲	۱	۵/۹	۷۶	۳۷/۴	۹۰	۴۴/۹	۲۲	۱۰/۸	۳/۵۶	۰/۲۳۳
۴	گویی ۴	۰/۵	۱	۱	۲	۵/۴	۱۱	۳۹/۹	۸۳	۴۰/۹	۲۵	۱۲/۳	۳/۵۶	۰/۲۴۱
۵	گویی ۵	۰	۰	۴	۲	۱۲/۳	۲۵	۹۲	۴۵/۳	۷۴	۳۶/۵	۸	۳/۲۸	۰/۲۴۳
۶	گویی ۶	۰/۵	۱	۰/۵	۱	۹/۴	۱۹	۷۶	۳۷/۴	۸۲	۴۰/۴	۲۴	۳/۵۲	۰/۲۴۷
۷	گویی ۷	۰	۰	۱	۲	۷/۴	۱۵	۴۲/۸	۸۹	۳۵/۵	۷۲	۱۲/۳	۳/۴۹	۰/۲۴۹
۸	گویی ۸	۰	۰	۲	۱	۱۱/۳	۲۳	۷۶	۳۷/۴	۷۶	۳۷/۴	۲۶	۳/۴۹	۰/۲۵۵
۹	گویی ۹	۰	۰	۶	۳	۱۰/۸	۲۲	۷۱	۳۵	۷۷	۳۷/۹	۲۷	۳/۴۷	۰/۲۷۳
۱۰	گویی ۱۰	۰/۵	۰	۸	۳/۹	۱۸	۳/۹	۹۸	۴۲/۳	۴۸	۲۳/۶	۳۰	۳/۳۴	۰/۲۹۹
۱۱	گویی ۱۱	۰/۵	۱	۲	۱	۳۶/۶	۷۵	۶۲	۳۰/۵	۵۶	۲۷/۶	۷	۲/۹۴	۰/۳۱۶
۱۲	گویی ۱۲	۰	۳	۲	۱	۱۶/۳	۳۳	۸۱	۳۹/۹	۵۸	۲۸/۶	۲۳	۳/۲۴	۰/۳۳۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

توضیحات: گویی ۱: آیا در تعاونی شما به رقابت آفرینی در بخش کشاورزی توجه می‌شود؟، گویی ۲: آیا در تولید محصولات تعاونی به کیفیت محصولات توجه می‌شود؟، گویی ۳: آیا در تولیدات تعاونی شما به رضایتمندی مشتریان توجه می‌شود؟، گویی ۴: آیا در تولید محصولات تعاونی شما به توسعه کشاورزی توجه می‌شود؟، گویی ۵: آیا در تولید محصول تعاونی به حفاظت از محیط‌زیست توجه می‌شود؟، گویی ۶: آیا در فعالیتهای شما به بهره‌وری از منابع انسانی توجه می‌شود؟، گویی ۷: آیا در تعاونی شما به جذب سرمایه در بخش کشاورزی توجه می‌شود؟، گویی ۸: آیا در تولید محصولات زراعی تعاونی شما به نیاز بازار توجه می‌شود؟، گویی ۹: همه اموردر تعاونی به صورت یک فرایند مستمر از ورودی تا خروجی می‌باشد؟، گویی ۱۰: در تعاونی، کل فرایند تولید به عنوان یک اصل مهم مورد توجه قرار می‌گیرد؟، گویی ۱۱: آیا در تولید محصولات تعاونی به اکوسیستم طبیعی توجه می‌شود؟، گویی ۱۲: آیا در فعالیت‌های تعاونی شما به استفاده بهینه از نهاده‌ها توجه می‌شود؟

جدول ۹. توزیع فراوانی نگرش سیستمی تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

سطح نگرش سیستمی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
بسیار کم	۰	۰	۰
کم	۳	۱/۵	۱/۵
متوسط	۴۴	۲۱/۷	۲۳/۲
زیاد	۱۲۸	۶۳/۱	۸۶/۲
بسیار زیاد	۲۸	۱۳/۸	۱۰۰
جمع	۲۰۳	۱۰۰	

مأخذ: یافته‌های تحقیق

رابطه بین متغیرها

طبق یافته‌های تحقیق (نتایج محاسبه ضرایب همبستگی اسپیرمن)، بین آگاهی اجتماعی و عملکرد غیرمالی با احتمال ۹۹ درصد ارتباط معنی‌داری وجود دارد به گونه‌ای که با افزایش آگاهی اعضای تعاونی عملکرد غیرمالی نیز افزایش می‌یابد. بین اعتماد اجتماعی و عملکرد غیرمالی تعاونی‌های تولیدی زراعی با احتمال ۹۹ درصد رابطه معنی‌داری وجود دارد به این معنا که افزایش اعتماد فیما بین اعضای تعاونی‌های تولیدی زراعی موجب بهبود عملکرد غیرمالی تعاونی خواهد شد. نتایج همچنین نشان می‌دهد که بین انسجام اجتماعی اعضای تعاونی‌های تولیدی زراعی و عملکرد غیرمالی با احتمال ۹۹ درصد رابطه معنی‌داری وجود دارد. بین مشارکت اجتماعی اعضای تعاونی‌های تولیدی زراعی و عملکرد غیرمالی نیز با احتمال ۹۹ درصد رابطه معنی‌داری وجود دارد به گونه‌ای که افزایش مشارکت بین اعضا موجب بهبود عملکرد خواهد شد. متعاقباً بین کل سرمایه اجتماعی و عملکرد غیرمالی شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی استان خوزستان رابطه معنی‌داری وجود دارد. در واقع هرچه میزان سرمایه اجتماعی بین اعضا بیشتر باشد، عملکرد غیرمالی شرکت‌های تعاونی نیز افزایش خواهد یافت (جدول ۱۰).

جدول ۱۰. میزان همبستگی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی با عملکرد غیرمالی
تعاونی‌های تولیدی زراعی استان خوزستان

مؤلفه	ضریب همبستگی اسپیرمن
آگاهی اجتماعی	۰/۵۱۸**
اعتماد اجتماعی	۰/۶۲۶**
انسجام اجتماعی	۰/۴۱۹**
مشارکت اجتماعی	۰/۶۳۸**
کل سرمایه اجتماعی	۰/۶۵۱**

مأخذ: یافته‌های تحقیق

** : معنی داری در سطح اطمینان ۹۹ درصد

تحلیل رگرسیون به شیوه گام به گام

نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که از بین متغیرهای مستقل، که در متغیر وابسته یا همان عملکرد تأثیر نقش معنی داری داشتند، ۳ متغیر مستقل مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و آگاهی اجتماعی مهم‌ترین متغیرهای مؤثر بر متغیر وابسته تحقیق بودند به گونه‌ای که ۵۸/۵ درصد تغییرات این متغیر را تبیین کردند. جهت مقایسه آثار ۳ متغیر مستقل موجود در مدل رگرسیون بر روی متغیر وابسته از ضرایب استاندارد شده بتا (Beta) استفاده شد که نشان داد متغیر مستقل مشارکت اجتماعی در عملکرد غیرمالی شرکت‌های تعاونی تولیدی زراعی دارای بیشترین نقش بوده است (جدول ۱۱).

جدول ۱۱. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون گام به گام

متغیر مستقل	B	SEB	Beta	t
مشارکت اجتماعی	۱/۱۹۳	۰/۲۰۸	۰/۳۷۶	۵/۷۳۳**
اعتماد اجتماعی	۰/۶۶۹	۰/۱۵۳	۰/۳۲۴	۴/۳۷۱**
آگاهی اجتماعی	۰/۴۸۶	۰/۱۹۰	۰/۱۶۲	۲/۵۶۱*
عرض از مبدأ	۴۷/۷۹۸	۶/۲۸۷		۷/۶۰۲**

$R=۰/۷۶۵$ $R^2=۰/۵۸۵$ $R^2_{Ad}=۰/۵۷۹$ $F=۹۳/۵۶۰$ (sig=۰/۰۰۰)

مأخذ: یافته‌های تحقیق

*: معنی داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد

** : معنی داری در سطح اطمینان ۹۹ درصد

با توجه به ضرایب رگرسیون و مقدار ثابت به دست آمده از آزمون تحلیل رگرسیون گام به گام، معادله رگرسیون تحقیق به شکل زیر به دست آمد:

$$Y = 47/798 + 1/193X_1 + 0/669X_2 + 0/486X_3$$

نتیجه گیری و پیشنهاد

یافته‌های تحقیق نشان داد بین عملکرد غیرمالی تعاونی‌های تولیدی زراعی و میزان آگاهی اجتماعی اعضا رابطه معناداری وجود دارد. سعدی (۱۳۸۶)، ترابی و همکاران (۱۳۸۹)، شعبانعلی فمی (۱۳۸۷) و بار (۲۰۰۰) نیز این موضوع را تأیید کردند. با توجه به نتیجه حاصل، ضروری است به منظور بهبود عملکرد مدیریتی شرکت‌های تعاونی تولید زراعی اقدامات لازم جهت توسعه آگاهی اجتماعی، نظیر توسعه نقش تعاونی‌ها در گسترش مناسبات اجتماعی اعضای تعاونی و بهبود کارکردهای اجتماعی آنها، صورت گیرد.

بین عملکرد غیرمالی تعاونی‌های تولیدی زراعی و میزان اعتماد اجتماعی اعضا رابطه معناداری وجود دارد. ترابی و همکاران (۱۳۸۹) نیز این موضوع را تأیید کردند. با توجه به نتیجه حاصل، ضروری است به منظور بهبود عملکرد مدیریتی شرکت‌های تعاونی تولید زراعی اقدامات لازم جهت توسعه اعتماد اجتماعی، نظیر بهبود منزلت اجتماعی اعضا و توسعه روحیه رهبری در بین مسئولان تعاونی‌ها، صورت گیرد.

بین عملکرد غیرمالی تعاونی‌های تولیدی زراعی و میزان انسجام اجتماعی اعضا رابطه معناداری وجود دارد. ترابی و همکاران (۱۳۸۹) نیز این موضوع را تأیید کردند. با توجه به نتیجه حاصل، ضروری است به منظور بهبود عملکرد مدیریتی شرکت‌های تعاونی تولید زراعی اقدامات لازم جهت توسعه انسجام اجتماعی، از طریق توسعه اقدامات گروهی و تصمیم‌گیری جمعی در بین اعضای تعاونی و بهبود کارکردهای اجتماعی آنها انجام شود.

بین عملکرد غیرمالی تعاونی‌های تولیدی زراعی و میزان مشارکت اجتماعی اعضا رابطه معناداری وجود دارد. شعبانعلی فمی (۱۳۸۹)، ترابی و همکاران (۱۳۸۹) و یوسف (2008, Yusuf) نیز این موضوع را تأیید کردند.

و سرانجام، بین عملکرد غیرمالی تعاونی‌های تولیدی زراعی و میزان کل سرمایه اجتماعی اعضا رابطه معناداری وجود دارد. ترابی و همکاران (۱۳۸۹) نیز این موضوع را کرده‌اند.

براساس یافته‌های تحقیق، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

با توجه به نقش مؤثر آگاهی اجتماعی در عملکرد غیرمالی تعاونی‌ها، توصیه می‌شود مدیریتی نظام‌یافته با توجه به تخصص، دانش و مهارت افراد در تعاونی به کار گرفته شود و سازوکارهای لازم جهت توسعه آگاهی اجتماعی از طریق دوره‌های آموزشی و ترویجی و کارگاه‌های علمی برای اعضای تعاونی‌ها برگزار گردد. شناساندن قابلیت‌های اجتماعی و نقش مؤثر آن‌ها در عملکرد شرکت‌های تعاونی برای اعضای تعاونی‌های زراعی، بر اساس گویه‌های در نظر گرفته شده در این تحقیق، سودمند خواهد بود.

با توجه به نقش اثرگذار مشارکت اجتماعی پاسخگویان در عملکرد تعاونی‌ها، شناسایی توانایی‌های ویژه اعضا، اجرای برنامه‌های آموزشی، تقویت روحیه مشارکت و سپس جلب مشارکت هدفمند آنان در برنامه‌ها و طرح‌های تولیدی شرکت‌های تعاونی مؤثر خواهند بود.

نظر به نقش اثرگذار اعتماد اجتماعی در عملکرد غیرمالی تعاونی‌ها، ضروری است اعضای هیئت مدیره و مدیران بر تقویت تعاملات و ارتباطات مبتنی بر حس اعتماد متقابل تأکید نمایند و با اتخاذ تدابیری، ضمن شفاف سازی فعالیتهای مالی و اقتصادی تعاونی‌ها، در جهت کسب اعتماد متقابل فعالیت نمایند.

با توجه به تأثیر متغیر انسجام و همبستگی اجتماعی در افزایش عملکرد غیرمالی تعاونی‌ها توصیه می‌شود توجه و حمایت مناسبی از برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی تقویت کننده حس انسجام و همبستگی اجتماعی در میان اعضای تعاونی انجام گیرد تا طی آن، میزان انسجام اجتماعی در میان افراد تقویت شود.

منابع

۱. اختر محققى. م. (۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی. تهران: نشر مؤلف.
۲. ترابی، پ.، حیدری، ع. و قلی نیا، ج. (۱۳۸۹). بررسی میزان تأثیر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در عملکرد شرکت‌های تعاونی دام و طیور در شهرستان مشهد. نشریه تعاون، ۲۱(۲)، ۱-۲۰.
۳. حدادپور، ک. (۱۳۹۱). تعاون و نقش آن در توسعه اقتصادی کشور. بازیابی شده در تاریخ ۹۲/۷/۱۵ از وبگاه اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان البرز.
۴. رحمانی، ر. و نجفی، ب. (۱۳۹۰). بررسی همبستگی سرمایه اجتماعی و رفاه تولیدکنندگان روستایی و عشایری در استان فارس. فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۱(۴۲)، ۱۵۳ - ۱۷۲.
۵. سعدی، ح.، اعظمی، م. و کریمی، س. (۱۳۸۶). آسیب‌شناسی تعاونی‌های تولید کشاورزی - مطالعه موردی استان همدان، شهرستان کیبودر آهنگ. نشریه جهاد (ترویج کشاورزی و توسعه)، ۱۸(۲۷۷)، ۶۱-۸۲.
۶. شجری، ش. (۱۳۸۲). ارزیابی عملکرد تعاونی‌های تولید کشاورزی در استان فارس، چهارمین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران. انجمن اقتصاد کشاورزی ایران. دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران. کرج.
۷. شعبانعلی‌فمی، ح.، خانی، ف.، چوپچیان، ش. و رستمی، ف. (۱۳۸۷). تحلیل عوامل اقتصادی مؤثر بر عملکرد تعاونی‌های زنان در ایران. پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۴(۶۶)، ۱۱۷.
۸. قاسمی، و.، اسماعیلی، ر. و ربیعی، ک. (۱۳۸۶). سطح‌بندی سرمایه اجتماعی در شهرستان‌های استان اصفهان. فصلنامه رفاه اجتماعی، ۶(۲۳)، ۲۲۵-۲۴۶.
۹. کلمن، ج. (۱۳۷۷). بنیادهای نظریه اجتماعی. ترجمه صبوری. تهران: نشر نی.
۱۰. لطیفیان، ا. (۱۳۸۵). بررسی عملکرد شرکتهای تعاونی کشاورزان استان خراسان بزرگ. دو ماهنامه علمی - پژوهشی دانشور رفتار، ۱۳ (۲۰)، ۶۱-۸۴.
۱۱. مهاجرانی، م. و عسگری، ج. (۱۳۸۴). تحولات تعاون در ایران: گذشته، حال و آینده. تهران: انتشارات وزارت جهاد کشاورزی، مرکز تحقیقات بررسی مسائل روستایی.

12. Barr, A. (2000). Social capital and technical in formation flows in the Ghanaian manufacturing sector. *Oxford Economic Papers*, 52: 539.
13. Grootaert, C., Narayan, D., Jones, V. N., Woolcick, M., & Nyhan-Jones, V. (2004). *Measuring social capital an integrated Questionnaire*. World Bank Working Paper. The International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank 1818 H Street, N.W. Washington, D.C. 20433, U.S.A. Retrieved from http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2004/03/23/000160016_20040323162541/Rendered/PDF/281100PAPER0Measuring0social0capital.pdf
14. Yusuf, S. A. (2008). Social capital and household welfare in Kwara state, Nigera. *J. Hum. Ecol.*, 23(3), 219-229.
15. Zhang, L. (2007). *Social capital accumulation, business governance, an enterprise performance: A structural-equation-model approach*. Thesis (M.Phil.). Hong Kong University of Science and Technology, Appears in Collections: SOSC Master Theses. Retrieved from <http://www.hdl.handle.net/1783.1/5566>.

Analysis Regarding the Role of Social Capital in Performance of Non-Financial Farming Production Cooperatives in Khuzestan Province

M. Alizadeh¹, A.R. Ommani²

Received: 12/03/2013 Accepted: 11/08/2013

Abstract

The objective of this study was to analyze non-financial farming production cooperatives and the role of social capital in Khuzestan province. This research was an applied type study and causal relationship method was used. The population (N=3273) included members of farming production cooperatives in Khuzestan Province. Sample size (n=203) was determined by using Cochran formula. Content and face validity of the questionnaire obtained by a panel of experts consisting of faculty members and cooperative specialists. A pilot test was conducted. Questionnaire reliability was estimated by calculating Cronbach's alpha. Reliability for the overall instrument was estimated at 0.72. For data analysis SPSS 19 software was used. Results of Spearman correlation coefficients showed that there was a significant difference between social awareness, social trust, social cohesion, social participation, total social capital, and the performance of farming production cooperatives in Khuzestan province (modern management indicators) at the 99% level of confidence. The results of the regression analysis indicated that the three independent variables, social participation, social awareness, and social trust determined 58.5 percent of the variations in the dependent variable explained. Independent variable of social participation had the most significant role regarding the cooperative performance.

Keywords: Social Capital, Performance, Farming Production Cooperatives, Khuzestan Province

---

1. Former Master Student, Department of Agricultural Management, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran

2. Assistant Professor, Department of Agricultural Management, Shoushtar Branch, Islamic Azad University, Shoushtar, Iran (Corresponding Author)

e-mail: a.omani@iaiu-shoushtar.ac.ir